

Сазикіна Т. П.,
(м. Одеса)

Пуленко І. А.,
(м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТА МАГІСТРАНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Особлива методична техніка комунікації в навчанні іноземної мови студентів і бакалаврів у професіях, які не пов'язані з лінгвістикою та філологією. Дана стаття присвячена внутрішнім відносинам між учасниками комунікативного акту, які спрямовані на такі завдання як набування коректної і чіткої інтерпретації тексту.

Ключові слова: комунікація, навчання іноземній мові, інтерпретація.

Усі сучасні лінгвісти, методисти та викладачі визнають, що в основі навчання іноземним мовам лежить комунікативний підхід. Термін «комунікація» означає «спілкування; передача інформації від людини до людини в процесі діяльності». Предметом спілкування є взаємовідносини співрозмовників, метою — вирішення завдань, пов'язаних із взаємовідносинами, а продуктом — інтерпретація інформації [1]. Під комунікативністю чи комунікативною направленістю навчання розуміють направленість на співрозмовника, оптимальність навчання з точки зору ефективності впливу на комуніканта. Мова при такому підході в першу чергу слугує тільки знаряддям для спеціальних цілей. Як зазначають дослідники, «психологічною основою комунікативності може служити теорія функціональних систем, розроблена П.К.Анохіним» [2]. Ще однією умовою комунікативності є наявність чи відсутність у тих, хто навчається, мотиву для здійснення певного виду діяльності іноземною мовою.

Багато науковців та спеціалістів-методистів вказують, що для досягнення різних цілей оволодіння іноземною мовою, використовуються різні засоби, прийоми та підходи. Термін «підхід» є узагальнюючим та пояснюється як «загальна, вихідна концептуальну позицію, яка визначає сукупність прийомів, засобів, методів для досягнення певного результату. Іншими словами «підхід» — це стратегія навчання» [3]. У більшості провідних англійських шкіл світу, зокрема

Оксфордської, Кембриджської та Лондонської шкіл, використовується комунікативний підхід. Такий підхід має на меті інтегрований розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, мовлення) для досягнення комунікативних цілей, іншими словами, оволодіння засобами спілкування спрямоване на практичне застосування їх у процесі спілкування.

З власного досвіду можемо сказати, що у методиці таких шкіл, хоча вони працюють по всьому світі та видають загально розповсюджені підручники, також є недоліки. Вони стосуються питання, яке було висвітлено у *English language and culture*. Всеукраїнська газета для вчителів. №42 (378), листопад 2007: «Спілкування чи інформація?» [4]. У них часто комунікативність замінюється наданням інформації, тобто фактичним матеріалом. Наприклад: яке з наукових досягнень ви б узяли в давні часи; розкажіть про відомого актора/спортсмена; які б видатні місця у Великій Британії ви б порадили відвідати (розповідь на 3-5 хвилин) або: назвіть вимоги до працівників вашої майбутньої фірми; сформулюйте девіз майбутнього підприємства (протягом декількох хвилин). Це орієнтація, по-перше, на пам'ять, а, по-друге, на вміння красномовно подати матеріал «як перед камерою», але це не спілкування. Це завчений монолог, дуже часто складений учителем, який ніяк не стосується думок чи поглядів того, хто навчається, а результат репетирування певних тем. Дуже часто такі теми навіть викликають моє власне роздратування, наприклад: що ви будете робити в останній день світу?

Основними прийомами навчання іноземній мові є рольові/ділові ігри, ситуаційні завдання, говоріння, читання та письмо, аудіювання, які є засобами спілкування (фонетичним, лексичним, граматичним). Усі вони є складовими комунікативного підходу. Особливу увагу методисти приділяють рольовим іграм. «Рольова гра — це умовне відтворення її учасниками справжньої практичної діяльності людей, створення умов

реального спілкування» [5]. Рольова/ділова гра мотивує розумову діяльність, навчає формулювати мету та кінцевий результат діяльності, що корисно для професійної діяльності взагалі. На такому принципі побудовані кейс-стадіз з різних дисциплін. Тут дуже важливим є принцип інтерактивності, оскільки в умовах групової взаємодії відбувається створення спільного мовного фонду в межах даної сфери спілкування, тому підвищується не тільки мотивація, але й успішність оволодіння інформацією та закріплення мовних навичок.

Вже давно обмежене використання рідної мови під час навчання іноземній визнано корисним. Але багато викладачів відзначають, що вивчити іноземну мову чи навчити цій мові інших без використання рідної мови неможливо, «оскільки не всі лексичні одиниці можна зобразити на малюнках, при поясненні значення слів іноземною мовою можуть виникати нові незнайомі слова, а при викладанні іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі від студентів вимагається чітке знання термінів як іноземною мовою, так і рідною (більшість яких вони на перших курсах не знають)» [6]. Також корисним є використання рідної мови під час вивчення граматики, оскільки тільки вивчення кліше речень у різних іншомовних граматичних часах не гарантує розуміння особливостей граматичних часів іноземної у порівнянні з рідною мовою (граматичні часи української та російської мов дуже відрізняються від часів германських та романських мов), не кажучи про модальні дієслова, інфінітив, прикметник та герундій та їх звороти.

З власної точки зору вважаю, що нормативне скорочення аудиторних годин на вивчення іноземної мови, як з огляду на щорічне навантаження, так і відносно скорочення семестрів, що повторяє радянські норми, коли студенти вивчали іноземну мову протягом перших двох курсів дві години на тиждень чи на два тижні у немовних вищих навчальних закладах, є хибним. У такому випадку студенти не тільки забудуть навички, які вони отримали (та якщо дійсно отримали) в середній школі, але й особливо не покращать свій рівень. Потрібно також зазначити, що у немовних вищих навчальних закладах іноземна мова прирівняна до військової підготовки як факультативна дисципліна.

Кажучи про комунікативну спрямованість навчання, не треба забувати прості граматичні та лексичні тренувальні вправи, переклад окремих фраз чи речень, оскільки такі завдання допомагають автоматизувати використання певних шаблонів, конструкцій. Потрібно також відпрацьовувати окремі речення, ситуації, урив-

ки інформації (заучування зразків діалогів та монологічних висловлювань) тощо. Як уже давно відомо, відпрацьовувати та повторювати вже вивчений матеріал після його засвоєння дуже зручно за допомогою різноманітних вправ та міні-тестів.

Багато науковців відзначають, «що сучасні концепції навчання іноземним мовам характеризуються прагненням не лише забезпечити студентів необхідними мовними засобами, а й сформуванню у них певний когнітивний багаж, що створив би відчуття культурної спільності з носіями мови і надав спілкуванню особливої повноти та багатомірності» [7]. Дослідники погоджуються з тим, що проблема подолання культурологічних перешкод і розробка положень сприяння міжкультурній комунікації сьогодні є однією з актуальних у навчанні та вивченні іноземних мов, оскільки взаємодія між різними культурами, релігіями входить до спектру сучасних глобальних проблем.

Оскільки Україна має на меті входження до складу різних світових організацій, перш за все до Європейського Союзу, враховування міжкультурних особливостей має важливе значення для комунікативного напрямку вивчення іноземних мов. Таке сучасне соціальне замовлення характеризується також формуванням комунікативної компетенції студентів та слухачів, їх світогляду, саморозвитку і самореалізації особистості. Крім того, розвиток мовленнєвої компетенції, особливо в період серйозних соціальних змін в Україні, дозволить студентам та слухачам вдосконалити власні навички знаходити ефективні рішення будь-яких проблем, «бо в усіх сферах життєдіяльності людини характер мовленнєвої поведінки є найважливішим показником її загальної культури й творчих здібностей» [8].

Інноваційні методи навчання, перш за все запровадження дистанційної форми, на сьогодні є найперспективнішими та найекономічнішими, особливо для нашої країни, оскільки у порівнянні з іншими країнами, де інтелектуальний продукт вважається найціннішим, тому і праця його творців оцінюється дуже високо, у нас розробка чи оновлення дистанційних курсів або зовсім не оплачується, а вимагається як обов'язковий вид роботи «другої половини дня» викладачів, або оцінюється символічно.

Отже й про встановлення та дотримання авторського права викладачів у державних навчальних закладах мова не йде. Методичні розробки, посібники, підручники, створені викладачами, за вимогою адміністрації виставляються в Інтернеті на сайтах навчальних закладів, звідки матеріали можуть копіювати та використовувати всі бажаючі без відома авторів.

У нашому навчальному закладі впроваджено та успішно використовуються заочно-дистанційні форми навчання, зокрема й іноземної мови професійного спрямування. Викладачі нашого навчального закладу на практичних заняттях з іноземної мови використовують різні інноваційні засоби ознайомлення слухачів та студентів і з життям, традиціями, фактами культури та мистецтва, політичними реаліями країн, мову яких вони вивчають. Під час занять постійно використовуються навчальні, документальні та художні фільми певної спрямованості; прослуховуються вивчаються та навіть спільно виконуються пісні (наприклад, різдвяні пісні). Викладачі користуються сучасною інформацією щодо пам'ятних дат, останніх новин та інших подій, культурних традицій за даними світових новин (спутниково-телебачення); з Інтернет-джерел, та газет англійською та німецькою мовами у вигляді спеціально відібраного та адаптованого роздаткового матеріалу.

Література

1. English language and culture. Всеукраїнська газета для вчителів. №42 (522), листопад 2010.
2. http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=302
3. http://www.ostriv.in.ua/index.php?option=com_content&task...
4. English language and culture. Всеукраїнська газета для вчителів. №42 (378), листопад 2007.
5. English language and culture. Всеукраїнська газета для вчителів. №2 (482), січень 2010.
6. http://www.rusnauka.com/21_NNP_2010/Philologia/7063.doc.htm
7. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/>
8. English language and culture. Всеукраїнська газета для вчителів. №43 (523), листопад 2010.

Сазыкина Т.П., Пуленко И.А. Особенности методических приемов коммуникативного подхода к преподаванию иностранных языков для студентов и магистрантов нефилологических специальностей. — Статья

Аннотация. Статья рассматривает особенности методических приемов коммуникативного метода обучения иностранным языкам студентов и магистров нефилологических специальностей. Особое внимание уделено речевому поведению участников коммуникативного акта, целью которых является получение точной и правильной информации.

Ключевые слова: коммуникация, обучение иностранным языкам, интерпретация.

Sazykina T., Pulenko I. Specific methodological techniques of communicative approach to foreign language teaching for students and Master-Degree seekers in professions that are not associated with linguistics and philology. — Article

Summary. This paper deals with inter-relations between the communication-act participants, aiming at solving the tasks of such communication act to obtain correct and clear interpretation of information.

Key words: communication, foreign language teaching, interpretation.